

การศึกษาการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่
“โคก หนอง นา โมเดล” ระดับครัวเรือนพื้นที่หมู่บ้านดงมะหรี
ตำบลค้อวัง อำเภอค้อวัง จังหวัดยโสธร

A study to drive the development of model areas to improve the quality of life
According to the new theory applied to the “Khok Nong Na Model” at the household
level in the area of Dong Maree Village, Kho Wang Subdistrict,
Kho Wang District, Yasothon Province

วิชุน แสงโทโพธิ์

บุญมี ชนะกิจ

สมใจ สรสิทธิ์

พระครูปริยัตินรเมธี

วิชัย ศรีสะเกษ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด

Wichoon Saengthopho

Boonme Chanakit

Somjai Sorasit

Prakrupariyatworameti

Wichai Sisaket

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Roi Et Monks College

Email: 6317404076@mcu.ac.th

วันที่รับบทความ: 20 มีนาคม 2566; วันที่แก้ไขบทความ 30 มีนาคม 2566; วันที่ตอบรับบทความ: 16 เมษายน 2566

Received: March 20, 2023; Revised: March 30, 2023; Accepted: April 16, 2023

บทคัดย่อ

ท่ามกลางวิกฤตโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วด้วยการจัดทำโครงการที่ประยุกต์การใช้ศาสตร์พระราชและ น้อมนำเอาแนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่ทรงพระราชทานไว้ในกรแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิด งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ ระดับครัวเรือนพื้นที่หมู่บ้านดงมะหรี ตำบลค้อวัง อำเภอค้อวัง จังหวัดยโสธร 2) เพื่อพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” ระดับครัวเรือนพื้นที่หมู่บ้านดงมะหรี ตำบลค้อวัง อำเภอค้อวัง จังหวัดยโสธร และ 3) เพื่อนำเสนอรูปแบบการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” ระดับครัวเรือนพื้นที่หมู่บ้านดงมะหรี ตำบลค้อวัง อำเภอค้อวัง จังหวัดยโสธร เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีแหล่งข้อมูลคือ กลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเป็นครัวเรือนต้นแบบที่ผ่านการ

ฝึกอบรมตามโครงการพัฒนา พื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” ประจำปี 2565 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ของครัวเรือนในพื้นที่ อำเภอค้อวัง จังหวัดยโสธร แบ่งเป็นปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก โดยปัจจัยภายใน ประกอบด้วย ด้านทุนความรู้ ด้านทุนพื้นที่และธรรมชาติ ด้านทุนทางเศรษฐกิจ ด้านทุนทางสังคม ด้านทุนโครงสร้างพื้นฐาน และด้าน ทุนทางวัฒนธรรม ส่วนปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ การปฏิบัติการทำงานบูรณาการร่วมกัน ทั้ง 7 ภาควิชา การนำหลักเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” ความยืดหยุ่นในการปรับเปลี่ยนพื้นที่และปัจจัยด้านสภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ 2) การพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ของครัวเรือน ในพื้นที่อำเภอค้อวัง จังหวัดยโสธร พื้นที่เดิมได้ดำเนินการทำการเกษตรทฤษฎีใหม่อยู่ก่อนแล้ว บนพื้นที่ 10 ไร่ หลังจากที่ครัวเรือนต้นแบบ สมัครเข้าร่วมโครงการได้มีการพัฒนาต่อยอดจากเกษตรทฤษฎีใหม่ สู่ โคก หนอง นา โมเดล ตามแนวทาง เศรษฐกิจพอเพียง ด้วยการบริหารจัดการน้ำ บริหารจัดการพื้นที่ด้วยการทำพื้นที่ทางการเกษตร และ 3) รูปแบบการขับเคลื่อนโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” ระดับครัวเรือนในพื้นที่อำเภอค้อวัง จังหวัดยโสธร ประกอบด้วย การมีทุนความรู้ ทุนพื้นที่และธรรมชาติ ทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคม ทุนโครงสร้างพื้นฐาน และทุนทางวัฒนธรรม การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติประยุกต์หลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” การทำงานบูรณาการร่วมกัน ทั้ง 7 ภาควิชาการบริหาร จัดการพื้นที่ให้เป็นศูนย์เรียนรู้ และการพัฒนาการผลิต และการตลาดสำหรับจัดจำหน่ายผลผลิต

คำสำคัญ : การพัฒนาคุณภาพชีวิต, หลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์, โคกหนองนาโมเดล

Abstract

In the midst of the global crisis that is changing rapidly by organizing projects that apply the use of His Majesty's wisdom and Introduce development concepts and theories from His Majesty's initiatives to solve economic, social and environmental problems. The objectives of this research were 1) to analyze factors affecting quality of life development according to the new theory. 2) to develop a model area for quality-of-life development according to the new theory applied to the "Khok Nong Na Model" at the household level in Dong Maree Village, Kho Wang Sub-district, Kho Wang District, Yasothon Province. 3) To present a prototype area development model for improving the quality of life according to the new theory applied to the "Khok Nong Na Model" at the household level in the area of Dong Maree

Village, Kho Wang Sub-district, Kho Wang District, Yasothon Province as qualitative research. The source of information is target group which is a model household that has been trained according to the development project A model area for improving the quality of life according to new theories applied to the "Khok Nong Na Model" of the year 2022 by the Department of Community Development. The research tools were in-depth interview Content Analysis The results of the research revealed that 1) Factors affecting quality of life development according to the new theory of households in Kho Wang District, Yasothon Province divided into internal factors. and external factors the internal factors consist of knowledge capital. Area capital and nature economic capital social capital Infrastructure capital and cultural capital as for the external factors, it consists of applying the philosophy of sufficiency economy to The practice of working together with the integration of all 7 parties. The application of the new theory of agriculture applied to the "Kok Nong Na Model". Flexibility in changing the area. 2) The development of model areas to improve the quality of life according to the new theory of households. In the area of Kho Wang District, Yasothon Province, the original area has already been implemented in the New Theory farming on an area of 10 rai. Applying for participation in the project has been further developed from New Theory Agriculture to Khok Nong Na Model according to the sufficiency economy guideline. with water management Manage the area by making agricultural land. And 3) a model to drive the model area development project to improve the quality of life according to the new theory applied to the "Kok Nong Na Model" at the household level in the area. Kho Wang District, Yasothon Province, consisting of knowledge capital space capital and nature Economic capital, social capital, infrastructure capital and cultural capital introducing the philosophy of sufficiency economy into practice, applying new theories to the “Kok Nong Na Model”, working together with the integration of the 7 administrative alliances. manage the area to be a learning center and development of production and marketing for distribution of produce.

Keywords: Quality of Life Development, Applied New Theory, Khok Nong Na Model

บทนำ

ด้วยสถานการณ์ของประเทศไทยในปัจจุบัน ต้องเผชิญกับผลกระทบจากวิกฤตการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID – 19) ซึ่งส่งผลกระทบไปถึงปัญหาทางด้าน เศรษฐกิจ ด้านการ

สาธารณสุข ด้านการคมนาคมและอื่นๆ ส่งผลให้เกิดปัญหาทางสังคมขนาดหนักไปทั่วโลก อีกทั้งวิกฤตด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ทั้งเรื่องภัยแล้ง และน้ำท่วมที่คาดว่าจะรุนแรงขึ้น ซึ่งจะสร้างความเสียหายต่อชีวิตและโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น ทำให้เศรษฐกิจฐานราก (Local Economy) ของประเทศเกิดความเสียหาย เพิ่มปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำทางสังคมตลอดจนระบบการผลิตทางการเกษตรที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกับความมั่นคงทางด้านอาหารและน้ำ ขณะที่ระบบนิเวศต่าง ๆ มีแนวโน้มเสื่อมโทรมลง และมีแนวโน้มที่สูญเสียความสามารถในการรองรับความต้องการของมนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทางออกของประเทศไทยในการรอดพ้นวิกฤต และเกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ได้ถูกกำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561 – 2580 และนโยบาย รัฐบาลที่จะสืบสาน รักษา ต่อยอดศาสตร์พระราชาและโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาเป็นหลักสำคัญในการบำบัดทุกข์ และบำรุงสุขให้ประชาชน และพัฒนา ประเทศตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร (มูลนิธิชัยพัฒนา, ออนไลน์) รวมทั้ง ส่งเสริมการเรียนรู้หลักการทรงงาน การนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติราชการ และการพัฒนาประเทศ เพื่อประโยชน์ในวงกว้าง รวมทั้งเผยแพร่ ศาสตร์พระราชา และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่เวทีโลกเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างยั่งยืน กระทรวงมหาดไทย มอบหมายให้กรมการพัฒนาชุมชน น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลัก ในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมของประชาชน เน้นประชาชนเป็นศูนย์กลาง โดยการ พัฒนาคนให้พึ่งตนเอง มีความเป็นเจ้าของ และบริหารจัดการโดยชุมชน พัฒนาหมู่บ้านหรือชุมชนให้มีวิถีชีวิต เศรษฐกิจพอเพียงและเป็นสังคม “อยู่เย็น เป็นสุข” โดยกรมการพัฒนาชุมชน ร่วมกับมูลนิธิสิริธรรมธรรมาชาติ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง และภาคี เครือข่ายต่างๆ ทั้ง 7 ภาคี ได้น้อมนำหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงลงสู่การปฏิบัติอย่างเป็นขั้นเป็นตอน ตามกลไกการขับเคลื่อนสืบสานศาสตร์ พระราชาเพื่อการปฏิรูปประเทศ โดยใช้หมู่บ้านเป็นฐานของการพัฒนา มุ่งสร้างภูมิคุ้มกันให้ทุกครัวเรือน และ พัฒนาคน ให้มีความรู้ และปรับตัวให้สามารถดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข มีอาชีพ สร้างรายได้ ท่ามกลางวิกฤต โลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วด้วยการจัดทำโครงการที่ประยุกต์การใช้ศาสตร์พระราชาและ น้อมนำเอา แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริกว่า 40 ทฤษฎี ที่ทรงพระราชทาน ไว้ในการ แก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม (กรมการพัฒนาชุมชน, 2563)

สำหรับพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือรวมกระทั่งจังหวัดยโสธร นับว่าเป็นพื้นที่ที่ต้องได้รับการพัฒนา น้อมนำเอาศาสตร์พระราชามาประยุกต์กับแนวคิดการพัฒนาพื้นที่ และการออกแบบเชิงภูมิสังคมไทย เพื่อการ พึ่งตนเองและรองรับภัยพิบัติในรูปแบบ “โคก หนอง นา โมเดล” สร้างการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เหมาะสมกับ หมู่บ้านในภูมิสังคมต่าง ๆ ผ่านการทำงานในรูปแบบการจ้างงาน และการร่วมกันลงแรง ด้วยการสนับสนุน วัสดุพื้นฐานและงบประมาณ พร้อมบูรณาการการทำงานจากภาคีภาคส่วนต่างๆ เพื่อสร้างงาน สร้างรายได้ ให้กับครัวเรือน และชุมชนที่เข้าร่วมโครงการในระดับพื้นฐาน ดำเนินการสร้างพื้นที่การเรียนรู้ชุมชนต้นแบบ

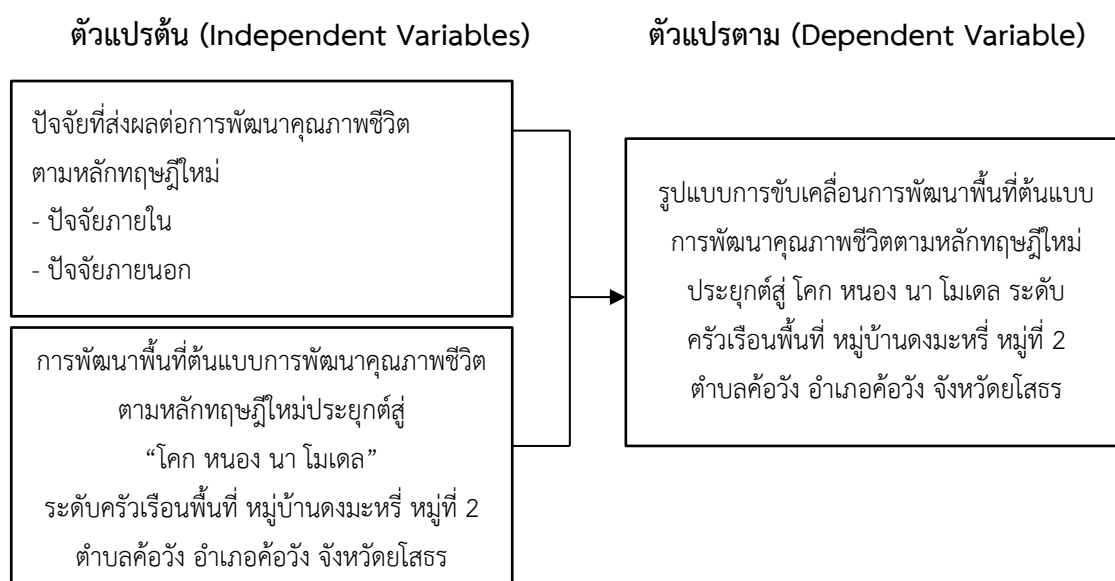
การพัฒนาคุณภาพชีวิต นางสาวณัฐ ชันเงิน บ้านเลขที่ 103 หมู่ที่ 2 หมู่บ้านดงมะหรี ตำบลค้อวัง อำเภอค้อวัง จังหวัดยโสธร

การวิจัยในครั้งนี้เป็นกรณีศึกษาในรูปแบบการดำเนินการ โคก หนอง นา โมเดลในชุมชนบ้านดงมะหรี เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ระดับครัวเรือน เพื่อพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” ระดับครัวเรือน ตลอดจนเพื่อนำเสนอรูปแบบการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” ระดับครัวเรือนพื้นที่หมู่บ้านดงมะหรี ตำบลค้อวัง อำเภอค้อวัง จังหวัดยโสธร ในอันที่จะใช้เป็นรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ ระดับครัวเรือนพื้นที่หมู่บ้านดงมะหรี ตำบลค้อวัง อำเภอค้อวัง จังหวัดยโสธร
2. เพื่อพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” ระดับครัวเรือนพื้นที่หมู่บ้านดงมะหรี ตำบลค้อวัง อำเภอค้อวัง จังหวัดยโสธร
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” ระดับครัวเรือนพื้นที่หมู่บ้านดงมะหรี ตำบลค้อวัง อำเภอค้อวัง จังหวัดยโสธร

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยทำการคัดเลือก กลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง เพื่อให้ได้คำตอบการวิจัยตรงตามวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการศึกษา ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลโดยวิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) มาทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) รูปแบบการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบ การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” ระดับครัวเรือนพื้นที่

แหล่งข้อมูล

ศึกษากรณี รูปแบบการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” ระดับครัวเรือนพื้นที่หมู่บ้านดงมะหรี หมู่ที่ 2 ตำบลอวัง อำเภอดงมะหรี จังหวัดยโสธร โดยผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้โครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” กิจกรรมที่ 1 ฝึกอบรมเพิ่มทักษะระยะสั้น การพัฒนากิจกรรมสู่ระบบเศรษฐกิจพอเพียง คณะผู้วิจัยจึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างในการจัดเก็บข้อมูล คือ ครัวเรือนต้นแบบ หมู่บ้าน ดงมะหรี หมู่ที่ 2 ต.อวัง อ.อวัง จ.ยโสธร จำนวน 1 ครัวเรือน ที่มีคุณสมบัติ ดังนี้

1. เป็นครัวเรือนต้นแบบที่ผ่านการฝึกอบรมตามโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบ การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” โดยกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ซึ่งได้นำความรู้ไปปรับใช้ในพื้นที่ศูนย์เรียนรู้ อย่างเป็นรูปธรรม

2. เป็นศูนย์เรียนรู้ และมีผู้เข้ามาศึกษาดูงานได้ เป็นผู้ให้คำตอบสำคัญในการสัมภาษณ์ เชิงลึก

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

งานวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพมีเครื่องมือ คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่ง โครงสร้าง โดยกำหนดประเด็นคำถามด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก ดังนี้

คำถามที่ 1. ท่านมีจุดเริ่มต้นในการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตาม หลักทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” อย่างไรบ้าง มีขั้นตอนวิธีการอย่างไร

คำถามที่ 2. ท่านมีรูปแบบในการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตาม หลักทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” อย่างไรบ้าง โดยนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปประยุกต์ใช้ อย่างไรบ้าง

คำถามที่ 3. ท่านมีหลักคิดในการขับเคลื่อนงานอย่างไร เช่น ทักษะคติในการทำงาน ทักษะความรู้ ทุน ในการดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จ (ทุนที่เป็นตัวเงิน และทุนที่ไม่เป็นตัวเงิน)

คำถามที่ 4. ท่านมีแนวทางในการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตาม หลักทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” อย่างไรบ้าง ให้ประสบผลสำเร็จ

คำถามที่ 5. ท่านมีเครือข่ายใดเข้าร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนา คุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” และเข้าร่วมพัฒนาอย่างไรบ้าง

คำถามที่ 6. ท่านคิดว่าควรมีหน่วยงานใดเข้ามาช่วยพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนา คุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” และเข้ามาช่วยเหลือในเรื่องใดบ้าง

คำถามที่ 7. จากการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” ท่านค้นพบเทคนิค วิธีการอย่างไรบ้างที่ขับเคลื่อนการดำเนินงาน ให้ประสบผลสำเร็จ

คำถามที่ 8. เมื่อท่านเจอปัญหาในการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” ท่านมีวิธีการแก้ไขปัญหายังไง และท่านเกิดความรู้ใหม่อย่างไร บ้าง

คำถามที่ 9. ท่านคิดว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิต ตามหลักทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” ในระดับครัวเรือนให้ประสบผลสำเร็จ คืออะไร

คำถามที่ 10. ท่านมีข้อเสนอแนะรูปแบบในการขับเคลื่อน โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” ให้ประสบผลสำเร็จอย่างไรบ้าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในงานวิจัยนี้ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. จัดทำหนังสือราชการถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ณ พื้นที่ครัวเรือนต้นแบบ
3. นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาทำการวิเคราะห์ และดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก(In-depth Interview) โดยนำคำตอบที่ได้จากแบบสัมภาษณ์เชิงลึก มาสรุปประเด็นโดยวิเคราะห์เนื้อหา(Content Analysis) และทำการเรียบเรียงและจัดแยกตามแต่ละประเด็นที่เก็บรวบรวมได้ จากนั้น ได้ทำการสรุปข้อมูลในแต่ละประเด็นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย อภิปรายผลข้อมูลตามทฤษฎีและ ปรากฏการณ์ เพื่อสร้างข้อสรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลรูปแบบการขับเคลื่อนโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนา คุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” ระดับครัวเรือนพื้นที่หมู่บ้านดงมะหรี ตำบลค้อวัง อำเภอค้อวัง จังหวัดยโสธร สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1.ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ของครัวเรือนในพื้นที่ อำเภอค้อวัง จังหวัดยโสธร แบ่งเป็นปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอก โดยปัจจัยภายใน ประกอบด้วย ด้านทุนความรู้ ด้านทุนพื้นที่และธรรมชาติ ด้านทุนทางเศรษฐกิจ ด้านทุนทางสังคม ด้านทุนโครงสร้างพื้นฐาน และด้าน ทุนทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นปัจจัยที่ครัวเรือนต้นแบบมีอยู่ จึงส่งผลให้เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาพื้นที่ ต้นแบบ ส่งผลให้เกิดการพัฒนาพื้นที่อย่างรวดเร็ว การดำเนินวิถีชีวิตพึ่งตนเอง ตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง และ

ปัจจัยภายนอก ประกอบด้วยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ การปฏิบัติการทำงานบูรณาการร่วมกัน ทั้ง 7 ภาคี การนำหลักทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” ความยืดหยุ่นในการปรับเปลี่ยนพื้นที่ และปัจจัยด้านสภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ซึ่งเป็นปัจจัย ภายนอกที่ส่งผลต่อการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบที่ส่งผลให้เกิดเป็นปัจจัยหนุนเสริม ผลักดันให้เกิดความสำเร็จ ในการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบ

2.การพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ของครัวเรือน ในพื้นที่อำเภอค้อวัง จังหวัดยโสธร พื้นที่เดิมได้ดำเนินการทำการเกษตรทฤษฎีใหม่อยู่ก่อนแล้ว บนพื้นที่ 10 ไร่ โดยการทำนาปีปลูกข้าวเพียงอย่างเดียว และใช้สารเคมีในการทำการเกษตร หลังฤดูเก็บเกี่ยว ก็ปล่อยพื้นที่ว่าง ทำให้ดินมีสภาพเสื่อมโทรม เลี้ยงปลาในแปลงนา เลี้ยงกบ เลี้ยงไก่ไข่ เลี้ยงเป็ด ปลูกไม้ ยืนต้น ไม้ล้มลุก หลังจากที่ครัวเรือนต้นแบบ สมัครเข้าร่วมโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนา คุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” ของกรมการพัฒนาชุมชน จำนวน 1 ไร่ ได้มีการพัฒนาต่อยอดจากเกษตรทฤษฎีใหม่ สู่ โคก หนอง นา โมเดล ตามแนวทาง เศรษฐกิจพอเพียง ด้วยการบริหารจัดการน้ำ บริหารจัดการพื้นที่ด้วยการทำพื้นที่ทางการเกษตรที่ หลากหลายขึ้น ด้วยการปลูกพืชผสมผสานบนพื้นที่ ทั้งไม้ยืนต้น ไม้ผล พืชสมุนไพร ผักสวนครัว แปลง นาอินทรีย์ เลี้ยงปลาทางธรรมชาติหลากหลายชนิดเพิ่มขึ้น โดยไม่ปล่อยให้พื้นที่ว่างเปล่า ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ที่ ผลิตขึ้นเองแทนปุ๋ยเคมี ต่อมาได้จัดกิจกรรมเอามื้อสามัคคี และกิจกรรมจิตอาสาพระราชทาน บูรณาการ การพัฒนาพื้นที่ร่วมกับภาคี เครือข่ายภายในชุมชน พัฒนาต่อยอดเป็นศูนย์เรียนรู้ชื่อ ศูนย์เรียนรู้ เศรษฐกิจพอเพียง โคก หนอง นา โมเดล นางสาวสำราญ ชันเงิน ประกอบด้วยฐานเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น ฐาน เรียนรู้คนรักแม่ธรณี ฐานเรียนรู้คนเอื้ออาทร ฐานเรียนรู้คนมีน้ำยา เพื่อให้ผู้ที่สนใจเข้ามาศึกษาเรียนรู้ เพื่อนำไปปรับใช้ในการทำเกษตรแบบพึ่งตนเองตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3. รูปแบบการขับเคลื่อนโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิต ตามหลักทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” ระดับครัวเรือนในพื้นที่อำเภอค้อวัง จังหวัดยโสธร ประกอบไปด้วย การมีทุนความรู้ทุนพื้นที่และธรรมชาติ ทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคม ทุนโครงสร้าง พื้นฐาน และทุนทางวัฒนธรรม การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติการประยุกต์ หลักทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” การทำงานบูรณาการร่วมกัน ทั้ง 7 ภาคีการบริหาร จัดการพื้นที่ให้เป็นศูนย์เรียนรู้ และการพัฒนาการผลิต และการตลาดสำหรับจัดจำหน่ายผลผลิต

จากผลการวิจัยที่ค้นพบสามารถเขียนเป็นแผนภาพการวิจัยได้ดังภาพที่ 2 ดังนี้

ภาพที่ 2 รูปแบบการขับเคลื่อนโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” ระดับครัวเรือนพื้นที่ อำเภอค้อวัง จังหวัดยโสธร

อภิปรายผล

ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” ระดับครัวเรือนพื้นที่ อำเภอค้อวัง จังหวัดยโสธร โดยกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้พบว่า รูปแบบการขับเคลื่อนโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิต ตามหลักทฤษฎีใหม่ของครัวเรือนในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ ประกอบไปด้วย การมีทุนความรู้ทุนพื้นที่และ ธรรมชาติ ทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคม ทุนโครงสร้างพื้นฐาน และทุนทางวัฒนธรรม การน้อมนำ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติการประยุกต์หลักทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” การทำงานบูรณาการร่วมกัน ทั้ง 7 ภาคีการบริหารจัดการพื้นที่ให้เป็นศูนย์เรียนรู้ และ การพัฒนาการผลิต และการตลาดสำหรับจัดจำหน่ายผลผลิต สอดคล้องกับ **อัชฎาวุฒิ พงศ์นิมวรงค์ (2563)** ได้ทำการศึกษา เรื่อง การน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในการทำโครงการศึกษา ความสำเร็จในการดำเนินโครงการ พบว่า การทำโครงการเป็นอีกศาสตร์หนึ่งของหลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง ใช้แนวทางการทำเกษตรอินทรีย์และการสร้างชีวิตที่ยั่งยืนโดยนำหลักสัทธิธรรมชาติด การเลี้ยงดิน ให้ดินเลี้ยงพืช จัดเก็บกักน้ำให้กระจายทั่วพื้นที่ เป็นการบริหารจัดการดิน น้ำ ป่า มุ่งเน้นให้ เกษตรกรเป็นศูนย์กลางการพัฒนา มีการพัฒนาตนเอง และการพัฒนาอาชีพตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง พร้อมนำหลักสัทธิธรรมชาติด และหลักทฤษฎีบันได 9 ขั้น มาประยุกต์ใช้ใน พื้นที่ของตนเอง สร้างความเกื้อกูลทางธรรมชาติ อนุรักษ์บำรุงดิน จัดการน้ำอย่างเป็นระบบ สร้างอาชีพ สร้างรายได้ สร้างคุณภาพชีวิตที่ดี เพื่อให้สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน และเป็นต้นแบบสำหรับ ขยายผลองค์ความรู้ให้กับเกษตรกรรายอื่น ๆ ผลการวิจัยที่สอดคล้องกับแนวคิดของ **สุภาวดี ขุนทอง**

จันทร์ (2541) ที่กล่าวว่าเศรษฐกิจพอเพียงมิได้ให้ความสำคัญกับทุนทางเศรษฐกิจ แต่ให้ความสำคัญกับทุนทั้ง 4 ประเภท คือ ทุนมนุษย์ ทุนทางสังคม ทุนทางกายภาพ และทุนทางสิ่งแวดล้อม ดังนั้น การพัฒนา เพื่อให้เกิดความสมดุลจึงต้องพัฒนาทุนทั้ง 4 ประเภทนี้ไปพร้อม ๆ กัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ **นิสากร กรุงไกรเพชร และคณะ (2559)** ได้ทำการศึกษา เรื่อง รูปแบบการขับเคลื่อนชุมชนสุขภาวะที่ท่ามะนาว เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา รูปแบบการขับเคลื่อนชุมชนท่ามะนาวสู่ชุมชนสุขภาวะ กลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย องค์กรชุมชน และ ภาคประชาชน รวมจำนวนทั้งสิ้น 18 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีสนทนากลุ่ม สัมภาษณ์เชิงลึก ประชุมกลุ่มย่อย ศึกษาฐานกลุ่ม/ศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน สังเกต บันทึกภาพ และเสียงการสนทนา ศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง พบว่า รูปแบบการขับเคลื่อนเริ่มต้นจากการวิเคราะห์ข้อมูลปัญหา ของชุมชน นโยบายของผู้มีส่วนท้องถิ่น การหนุนเสริมศักยภาพชุมชนจากองค์กรภายนอก กระบวนการขับเคลื่อนประกอบด้วยการพัฒนาศักยภาพคนให้พึ่งพาตนเองได้ การระดมทุนความรู้ของชุมชนและ ทุนเงินจากภายนอกชุมชน การพัฒนาระบบบริหารจัดการ และในงานวิจัยของ **ชยุต อินทร์พรหม (2561)** ได้ทำการศึกษาเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงกับเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ ทำนา 1 ไร่ ได้ 1 แสน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการและแนวทางการน าเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ ทำนา 1 ไร่ ได้ 1 แสน ไปปฏิบัติได้สำเร็จ ผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรรมตามแนวทางนี้มีความสอดคล้องกับ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ เน้นกลไกการ ให้จัดการ ที่ดินอย่างมี ประสิทธิภาพ ช่วยปรับปรุงและฟื้นฟูระบบนิเวศเกษตร สร้างความมั่นคงทางอาหารในครัวเรือน เงื่อนไข ความสำเร็จ ประกอบด้วย บุคคล การตลาด การสืบทอดถ่ายทอดความรู้ เครือข่ายและการพึ่งตนเองของเกษตรกร

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรกำหนดขนาดพื้นที่ที่เข้าร่วมโครงการให้มีความเหมาะสม ไม่เล็กหรือใหญ่เกินไป เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการออกแบบพื้นที่เชิงภูมิสังคมไทย

1.2 ควรสนับสนุนงบประมาณให้มีความเหมาะสมกับการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบ

1.3 ควรส่งเสริมการพัฒนาตนเอง เพื่อให้เกิดความ รู้ความเข้าใจ ตามยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการพัฒนามนุษย์

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรเพิ่มกรณีศึกษา หรือกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้ และดำเนินการวิจัย โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณร่วมด้วย เพื่อให้ทราบปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ตามหลักทฤษฎีใหม่ระดับครัวเรือนพื้นที่อำเภอค้อวัง จังหวัดยโสธร และรูปแบบการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” ระดับครัวเรือน พื้นที่อำเภอค้อวัง จังหวัดยโสธรที่มีความหลากหลาย

เอกสารอ้างอิง

- กรมการพัฒนาชุมชน. (2563). **วิสัยทัศน์/พันธกิจ/ยุทธศาสตร์**. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 มกราคม 2566 จาก <https://www.cdd.go.th>.
- ชยุต อินทร์พรหม. (2561). เศรษฐกิจพอเพียงกับการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ ทำนา 1 ไร่ ได้ 1 แสน. **วารสารพัฒนาสังคมสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์**, 20(2) : 1-15.
- นิสากร กรุโณเพชร, อริสรา ฤทธิงาม และ ชรัญญากร วิริยะ. (2559). รูปแบบการขับเคลื่อนชุมชนสุขภาวะที่ท่ามะนาว. **วารสารพยาบาล มหาวิทยาลัยบูรพา**, 24(3): 34-46.
- มูลนิธิชัยพัฒนา. (ออนไลน์). **ทฤษฎีใหม่**. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2566 จาก <https://www.chaipat.or.th>.
- สุภาวดี ขุนทองจันทร์.(2541). เพิ่มทุนมนุษย์ด้วยจิตสาธารณะ. **วารสารสังคมพัฒนามหาวิทยาลัยบูรพา**. 36(4) : 63-70.
- อัมภาวุฒิ พฤตวิรวงศ์. (2563). **การน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงประยุกต์สู่โคกหนองนาโมเดล**. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 มกราคม 2566 จาก http://www3.ru.ac.th/mpa_abstract/files/2563_1629860172_6214832046.pdf